

Forskardebatt i pocketformat

Formas Fokuserar är pocketböcker där många olika forskare själva skriver om debatt- och kunskapsläget i aktuella samhällsfrågor. Ofta har de olika uppfattningar och synsätt.

Nu finns det 14 böcker i serien – och de används flitigt i skolan. I den här broschyren får du veta hur.

Det är mest biologilärare som kommer till tals här. Men böckerna innehåller mycket annat än naturvetenskap, och är användbara även inom flera andra ämnen i skolan. De används också som kurslitteratur på högskolor och universitet.

Så använder vi Formas Fokuserar i undervisning

Pocketboksserien Formas Fokuserar ges ut av Forskningsrådet Formas. Den är ett led i Formas arbete med att kommunicera forskningsresultat. Böckerna vänder sig till alla som vill följa med i samhällsdebatten, och de passar bra i olika undervisningssammanhang.

Läs mer om böckerna på: www.formasfokuserar.se

Är eko reko?
Om ekologiskt
lantbruk i Sverige
ISBN 91-540-5897-X

**Forskare klargör
Myter om maten**
ISBN 91-540-5918-6

Spelet om staden
ISBN 91-540-5952-6

**Giftfri miljö
- utopi eller verklig
chans?**
ISBN 91-540-5976-3

**Torskar torsken?
Forskare och fiskare
om fisk och fiske**
ISBN 91-540-5905-4

**Sopor hit och dit
- på vinst och förlust**
ISBN 91-540-5920-8

**Djuren
– i människans klor**

ISBN 91-540-5955-0

**Bioenergi
– till vad och hur
mycket?**

ISBN 978-91-540-5995-9

**Bioenergy
– for what and how
much?**

ISBN 978-91-540-6006-1

**Genklippet?
Maten, miljön och
den nya biologin**

ISBN 91-540-5906-2

**Bevara arter
– till vilket pris?
Balansgång mellan
ekologiska, ekonomiska
och sociala aspekter**

ISBN 91-540-5945-3

**Östersjön
– hot och hopp**

ISBN 91-540-5970-4

**Konsumera mera
– dyrköpt lycka**

ISBN 978-91-540-5998-0

**Ska hela Sverige
leva?**

ISBN 978-91-540-6013-9

**KliMATfrågan
på bordet**

ISBN 978-91-540-6022-1

Formas Fokuserar i skolan

Yvonne Aalto

Biologi-, kemi- och naturkunskapslärare på Tullinge gymnasium i Botkyrka kommun

”Fakta, dialog och reflektion”

Som lärare känns det enkelt att hålla sig uppdaterad med Formas Fokuserar, säger Yvonne Aalto.

– Jag har använt böckerna som fördjupningslitteratur även för eleverna. Under temadagar om Östersjön använde vi *Östersjön – hot och hopp* som faktaunderlag. Boken *Genklippet* har eleverna använt för att skriva debattartiklar.

– När jag undervisade i miljökunskap läste eleverna varsin valfri bok. Därefter hade vi miniseminarier med fyra elever i varje grupp. Inom gruppen presenterades och diskuterades de böcker man hade läst.

Både jag och eleverna uppskattade det här arbetet. Det gav faktakunskap, dialog och reflektion – ett arbetsätt som skilde sig från hur vi vanligtvis arbetar.

Yvonne Aalto anser att Formas Fokuserar ger ett mycket värdefullt bidrag till den ordinarie undervisningen. Hur böckerna används beror på den enskilde lärarens tid, ork och fantasi, säger hon.

– Det går lättare om man samarbetar med andra lärare. Och det är enklare att använda böckerna i skolor med lite friare syn på ämnesgränser, där ramar och revirgränser inte är så strikta.

Annette Båmstedt

Biologi- och naturkunskapslärare på Forslundagymnasiet och Dragonskolan i Umeå

”Enkelt hitta temaidéer”

Pocketböckerna är användbara både i biologi och naturkunskap, säger Annette Båmstedt. Eleverna uppskattar att få aktuella fakta om saker som diskuteras i samhället.

– Några titlar har jag använt för mig själv för att få idéer till tematisk undervisning och för att få aktuell information om forskning. Böckerna är lättlästa, och det är enkelt att välja det som passar mig för tillfället.

I undervisningen använder Annette Båmstedt böckerna både vid grupparbeten och som en del av kurslitteraturen. Inom ett avsnitt om livsstil och hälsa använde hon *Myter om maten* som hon tycker är ett bra och viktigt inlägg i debatten om kost. Hon

har också använt boken *Giffri miljö*. Eleverna har fått välja ett kapitel som de sedan har kunnat använda i öppna frågor vid de prov som finns inom ett tema.

– I kursen om mikrobiologi och genetik ska eleverna kunna diskutera möjligheter och risker med genteknik ur ett etiskt perspektiv. Boken *Genklippet* har varit mycket användbar; eleverna har både presenterat och opponerat på bokens kapitel.

Annette Båmstedt har planer på att använda *Östersjön – hot och hopp* och *Giffri miljö* som en del av kurslitteraturen. På Forslundagymnasiet – ett naturbruksgymnasium – används också *Djuren i människans klor* i kurser som djurkunskap och djurhållning.

Anders Westlund

Biologi- och naturkunskapslärare
på Lillerudsgymnasiet utanför
Karlstad

**”Uppmuntrar
till eget
tänkande”**

Formas Fokuserar är nyttig läsning för mig själv, säger Anders Westlund. Böckerna är lättlästa och lättbegripliga, och tar upp aktuella och viktiga ämnen.

– Det är en utmärkt fortbildning för mig att läsa en pocketbok från Formas. Det är som att ta en genväg till ny kunskap och intressanta diskussioner. Om dessa pocketböcker inte funnits hade mycket av det de handlar om gått mig förbi. Jag tar mig inte tid att läsa forskningsresultat och tjocka populärvetenskapliga böcker i den utsträckning som behövs för att ”hänga med”.

Anders Westlund har använt Formas Fokuserar som komplement till läroböckerna. I ett samarbete mellan biologi och svenska fick eleverna välja bland böckerna som en litteraturuppgift om hållbar utveckling. Eleverna läste boken, skrev ett referat och redovisade i klassen. En del tyckte det var bra, men en del tyckte böckerna bara diskuterade utan att ta ställning.

– Jag tycker det är viktigt att lära eleverna förstå att det inte alltid finns enkla, svartvita svar på biologiska frågeställningar. Inte ens de bästa forskarna vet exakt hur det förhåller sig, till exempel vilket bränsle som är bäst för miljön. Det uppmuntrar till eget tänkande, och det ger en ödmjukhet inför ny kunskap.

Mest har Anders Westlund använt Formas Fokuserar som fördjupningslitteratur i olika biologiarbeten. Några elever använde *Bevara arter – till vilket pris?* till ett grupparbete om biologisk mångfald. De sa spontant att de tyckte boken var mycket givande och lätt att läsa. De värdesatte att boken inte tar upp en ”sanning” utan belyser problemet ur flera perspektiv. Ibland arrangerar Anders Westlund ett rollspel om GMO med eleverna. Då använder några av rollerna boken *Genklippet* i inläsningsskedet.

**Har du idéer till nya pocketböcker?
Hör av dig till oss på redaktionen:
info@formas.se**

Formas Fokuserar i lärarutbildning

Ronny Alexandersson
*Lärarutbildare vid Uppsala
universitet*

Ronny Alexandersson är i grunden växtekolog. Numera arbetar han med utbildning av lärare i biologi, kemi och naturkunskap.

– I min undervisning brukar jag använda Formas Fokuserar som grundböcker i tillämpade projektarbeten inom miljöområdet. De fungerar mycket bra eftersom de är en snabb väg in i aktuella frågor som ofta tas upp i medierna.

**”Olika läger
kommer till
tals”**

– Många studenter är mycket positiva till böckerna eftersom de är lättlästa, men ändå innehållsrika. De belyser frågor ur flera synvinklar, det vill säga från ”olika läger” i debattfrågor, något som uppskattas av studenterna. Mycket annan aktuell information är mer vinklad, till exempel den de hittar på nätet. Jag har flera studenter som har sagt att dessa böcker borde finnas på gymnasieskolan – och får de chansen så ska de verka för det.

Helene Wählander
*Lärarutbildare vid Göteborgs
universitet*

Helene Wählander har under många år arbetat med miljöfrågor i grundskola och lärarutbildning. Som universitetsadjunkt i hushållsvetenskap är hon ansvarig för lärarprogrammet hem- och konsumentkunskap vid Institutionen för mat, hälsa och miljö, Göteborgs universitet. Hon arbetar för att studenterna ska kunna utveckla sina kunskaper om hållbar utveckling i alla tänkbara dimensioner.

Formas Fokuserar används som underlag vid projektarbeten, enskilda uppgifter och i seminarier när olika teman bearbetas. Vid tillämpningstillfällen i kök då studenterna ska kunna argumentera omkring valet av livsmedel är Formas Fokuserar en del av den litteratur som anvisas.

**”Ger både
bredd och
djup”**

– Böckerna fungerar mycket bra. I lärarprogrammets grundkurser finns det inte utrymme för all den litteratur som jag som lärare skulle önska. Då är det mycket givande att kunna använda artiklar som bygger på forskning och visa bredden inom olika områden, diskutera hur forskningsresultat kan användas och kommuniceras.

– Det är lätt att hamna i teve- och tidningsvärlden där aktuella händelser speglas utifrån ett nyhetsperspektiv. I Formas Fokuserar ger författares sätt att lyfta fram sin egen och andras forskning en annan tyngd. Det är också inspirerande att i samband med fördjupningsarbeten kunna söka vidare utifrån dessa artiklar.

Johan Öhman
*Pedagogikforskare och
lärarutbildare vid Örebro
universitet*

**”Passar i en
demokratisk
skola”**

Johan Öhman har varit biologilärare på grundskolan och har undervisat om miljöfrågor inom lärarutbildning i tjugo år.

– Skolans demokratiska uppgift är en central utgångspunkt för mig. Miljö- och hållbarhetsfrågor handlar ytterst om vilken typ av samhälle och vilken sorts värld vi vill skapa för framtiden. Människor har olika intressen, värderingar och synsätt. Därför är det naturligt att de har olika uppfattningar om hur allvarlig situationen är, hur man bäst åtgärdar problemen och vilket ansvar vi har.

Det är inte rimligt att en demokratisk skola ska leverera bestämda svar på dessa värdeladdade frågor,

menar Johan Öhman. Det viktiga är att eleverna i skolan utvecklar kunskap och förmåga så att de kritiskt kan värdera och diskutera olika alternativ tillsammans med andra människor.

– I undervisningen om miljö- och hållbarhetsfrågor är Formas Fokuserar en mycket viktig resurs eftersom eleverna på ett lättfattligt sätt kan ta del av olika forskares kunskap och uppfattning i aktuella frågor. Böckerna är därför ett betydelsefullt underlag för den unga generationens ställningstaganden när det gäller vårt gemensamma skapande av en hållbar framtid.

**Har du själv använt Formas
Fokuserar i undervisning?
Hör av dig till oss på
redaktionen: info@formas.se**

Formas Fokuserar Aktuell debatt i pocketformat

Du kan beställa pocketböckerna på www.formasfokuserar.se, och betalar då 30 kronor per bok om du köper minst 15 exemplar till en skola eller högskola.

Du kan också beställa genom Formas kundtjänst formas.idi@liber.se, tel 08-690 95 22 eller fax 08-690 95 50. Ordinarie pris är 51 kronor per bok (inkl moms) när du beställer via Formas nätbokhandel.

Böckerna kan också köpas eller beställas i bokhandeln.

Forskningsrådet för miljö,
areella näringar och
samhällsbyggande, Formas
Box 1206, 111 82 Stockholm

Tel: 08-775 40 00
www.formas.se